

KÄYTTÖOMINAISUUSARVIOINTI

Käyttöominaisuusarvioinnin tarkoituksena on koulutustasosta riippumatta antaa tietoa palveluskoiran koulutettavuudesta ja soveltuvuudesta palveluskoira- ja työtehtäviin. Arvioinnilla halutaan myös tuottaa tietoa jalostusvalintojen tekemiseen.

Arvioinnissa on valittavana vain muutama sanallinen vaihtoehto kussakin osiossa koiran käyttäytymisestä eikä sillä pyritäkään laittamaan koiria paremmuusjärjestykseen. Osioiden kuvaus –kohdasta voi lukea koiran tarkemman käyttäytymisen.

Arvioitavan koiran on oltava rekisteröity, tunnistusmerkitty ja vähintään 2-vuotias. Arvioinnin suorittaa I ja II osan maalimies/maalimiehet. Arvioinnin kirjaamista varten on erikseen kirjuri. Arvioinnin aikana on koiralla hyvä olla leveä nahkapanta tai valjaat. Osioissa käytetään järjestäjän luovuttamaa purupatukkaa ja palloa. Arvioinnin eri osa-alueet suoritetaan yhteen menoon ilman taukoja.

Käyttöominaisuusarvioinnin osa-alueet, maalimiehen ja ohjaajan toiminta sekä arvioitavat seikat;

OSA I

1. Luoksepäästävyys

Ohjaaja tuo koiran kytkettynä maalimiehen luokse, joka tarkastaa tunnistusmerkinnän.

Arvioidaan koiran itsevarmuutta ja yhteiskuntakelpoisuutta vieraan ihmisen kohtaamistilanteessa.

2. Ihmisryhmässä käyttäytyminen

Maalimiehen merkistä ryhmä ihmisiä lähestyy koiraa joka suunnasta, koiran jäädessä keskelle. Maalimiehen merkistä ryhmä pysähtyy ja menee pois.

Arvioidaan koiran itsevarmuutta ihmisryhmän muodostamassa paineessa.

3. Saalisärsykeisiin vastaaminen järjestäjän luovuttamalla esineellä ohjaajan kanssa.

Ohjaajalle annetaan purupatukka, jonka voi ensin esitellä ja tutustuttaa koiralle. Ohjaaja antaa koiralle patukalla saalisärsykeitä ja voi antaa koiran myös purra patukkaa.

Arvioidaan koiran kykyä ja halua saalistaa vierasta saalisesinettä oman ohjaajan avustamana.

4. Saalisärsykeisiin vastaaminen järjestäjän luovuttamalla esineellä maalimiehen kanssa.

Koira kytetään leveästä nahkapannasta tai valjaista liinaan. Ohjaaja pitää liinasta kiinni noin kahden metrin päässä koirasta ja on paikoillaan ”tolppana”. Maalimies antaa samalla purupatukalla kuin aikaisemmassa osiossa saalisärsykeitä ja tarjoaa purumahdollisuuden. Maalimiehen luvalla ohjaaja voi tarvittaessa kannustaa koiraa.

Arvioidaan koiran vastaamista saalisärsykeisiin.

5. Kuormittuminen puruvaiheessa.

Koiran purressa patukkaa, maalimies kuormittaa koiraa.

Arvioidaan koiran käyttäytymistä kuormitettaessa.

6. Ritilälustalla kulkemien

Ohjaaja kuljettaa koiraa kytkettynä sellaisella ritilälustalla joka on maasta irti ja josta näkyy läpi.

Arvioidaan koiran reagoimista alustanvaihdokseen.

7. Saalisärsykkeisiin vastaaminen ritiläalustalla

Ohjaaja jää kytketyn koiran kanssa ritiläalustan päälle paikoilleen ja maalimies antaa purupatukalla saalisärsykeitä ja tarjoaa purumahdollisuuden patukkaan.

Arvioidaan saalisärsykkeisiin vastaamista ritiläalustalla.

8. Saalisärsykkeisiin vastaaminen liukkaan pinnan päällä

Ohjaaja kuljettaa koiran liukkaan pinnan päälle ja jää paikoilleen. Liukkaan pinnan oltava kovuudeltaan sellainen, että koira ei saa siitä kynsillään otetta.

Arvioidaan saalisärsykkeisiin vastaamista liukkaalla pinnalla.

9. Saalisärsykkeisiin vastaaminen pressun päällä

Ohjaaja kuljettaa koiran kahisevan pressun päälle ja jää paikoilleen.

Arvioidaan saalisärsykkeisiin vastaamista kahisevalla pinnalla.

10. Saalistaminen äänihäiriössä

A. Ohjaaja tutustuttaa sisätiloissa koiran järjestäjän luovuttamaan palloon ja sen jälkeen heittää sen käytävän suuntaisesti. Pallon pysähtyttyä tai kadottua näkyvistä ohjaaja laskee koiran pallon perään. Maalimiehen merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen tai hakee koiran samaan paikkaan takaisin.

Arvioidaan saalisärsykkeisiin vastaamista.

B. Ohjaaja heittää pallon uudelleen ja laskee koiran pallon perään samoin kuin edellisessä osiossa. Koiran lähdettyä pallon perään järjestäjä antaa voimakkaan ääniärsyksen. Maalimiehen merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen tai hakee koiran samaan paikkaan takaisin.

Arvioidaan saalisärsykkeisiin vastaamista häiriöstä huolimatta.

C. Ohjaaja heittää pallon uudelleen ja laskee koiran pallon perään samoin kuin edellisessä osiossa. Maalimiehen merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen tai hakee koiran samaan paikkaan takaisin.

Arvioidaan koiran saalisärsykkeisiin vastaamista ja edellisessä osiossa aiheutetun häiriön vaikutusta koiran käyttäytymiseen.

11. Toimintakyky pimeässä; ärsyksenä ruoka

Ohjaaja kuljettaa koiran pimeään käytävään kytkettynä ja vie järjestäjän luovuttaman ruokakupin ilmoitettuun paikkaan. Palattuaan koiran luokse, päästää sen menemään ruokakupille. Maalimiehen merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen tai hakee koiran.

Arvioidaan koiran käyttäytymistä pimeässä.

Osa II

12. Puolustusärsykkeisiin vastaaminen

Ohjaaja kuljettaa koiran kytkettynä osoitetun tolpan luokse ja kytkee koiran tolpassa kiinni olevaan liinaan. Ohjaaja jää itse koiran taakse pitämään tolppaliinasta kiinni. Maalimies tulee esiin noin 30 metrin päästä ja antaa puolustusärsykeitä. Ärsykkeiden voimakkuutta ja etäisyyttä voidaan muuttaa. Ärsykkeet lopetettuaan maalimies ottaa etäisyyttä.

Arvioidaan vastaako koira annettujen viettiärsykkeiden mukaisesti ja mikä on vietin voima sekä koiran itsevarmuus ja rohkeus.

13. Puolustusärsykkeisiin vastaaminen – saalisärsykkeisiin vastaaminen (vietinvaihtaminen)

Jos koira osoittaa edellisessä osiossa aggressiokäyttäytymistä, maalimies antaa ensin puolustusärsyksen ja vaihtelee sen jälkeen saalis- ja puolustusärsykkeiden välillä.

Arvioidaan pystyykö koira vaihtamaan viettiä ja kuinka nopeasti ja puhtaasti se sen tekee.

14. Saalisärsykkeisiin vastaaminen puolustusärsykkeiden jälkeen

Puolustusärsykkeiden antamisen jälkeen maalimies antaa saalisärsyksiä ja antaa koiralle mahdollisuuden purra purupatukkaa.

Arvioidaan saalisärsykkeisiin vastaamista puolustusärsykkeiden antamisen jälkeen.

15. Kuormittuminen puruvaiheessa

Koiran purressa patukkaa, maalimies kuormittaa koiraa.

Arvioidaan koiran käyttäytymistä kuormitettaessa.

Yhteenveto

Yhteenveto arvioinnissa havaitusta koiran käyttäytymisestä. Erityisesti kiinnitetään huomiota koiran toimintakykyyn, itsevarmuuteen, rohkeuteen ja viettikäyttäytymiseen, jotka koostetaan osioista 1-15

- I Käyttäytyminen vieraita ihmisiä kohtaan.** (Arvioinnin kohteena erityisesti itsevarmuus)
Osiot 1 ja 2
- II Saalisärsykkeisiin vastaaminen, maalimies ei anna ko. ärsyksiä.** (Arvioinnin kohteena erityisesti saaliskäyttäytyminen)
Osiot 3 ja 10
- III Saalisärsykkeisiin vastaaminen, maalimies antaa ärsykkeet tasamaalla.** (Arvioinnin kohteena erityisesti saaliskäyttäytyminen, sen voimakkuus ja maalimiehen mahdollinen vaikutus saaliskäyttäytymiseen verrattuna kohtaan II sekä itsevarmuus ja rohkeus vieraan ihmisen kanssa työskentelyyn)
Osiot 4 ja 14
- IV Saalisärsykkeisiin vastaaminen, maalimies antaa ärsyksiä eri alustoilla.** (Arvioinnin kohteena erityisesti saaliskäyttäytymisen voimakkuus suhteessa III –kohtaan ja mahdollinen muutos toimintakyvyssä)
Osiot 7, 8 ja 9
- V Toimintakyvyn säilyttäminen osioissa joissa ärsyke tulee muualta kuin maalimieheltä / ärsykeettömässä ympäristössä.** (Arvioinnin kohteena erityisesti toimintakyvyn säilyminen itsenäisessä työskentelyssä)
Osiot 6, 10 ja 11
- VI Puolustusärsykkeisiin vastaaminen.** (Arvioinnin kohteena erityisesti aggressiokäyttäytyminen, itsevarmuus ja rohkeus)
Osiot 5, 12, 13 ja 15